

ZARZĄDZENIE NR 125/18
BURMISTRZA SZYDŁOWCA
z dnia 25 czerwca 2018

**w sprawie ustalenia wykazu prac szczególnie niebezpiecznych wykonywanych
w Urzędzie Miejskim w Szydłowcu oraz ustalenia wykazu rodzajów prac, które
powinny być wykonywane przez co najmniej dwie osoby**

Na podstawie art. 225 § 2 ustawy z 26 czerwca 1974 – Kodeks pracy (Dz. U. z 2018, poz. 108 ze zmianami) oraz § 80 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650 ze zmianami) zarządzam, co następuje:

§ 1.

1. Ustalam wykaz prac szczególnie niebezpiecznych stanowiący załącznik Nr 1 do zarządzenia.
2. Wprowadzam wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu prac szczególnie niebezpiecznych stanowiące Załącznik Nr 2 do zarządzenia.
3. Ustalam wykaz rodzajów prac, które powinny być wykonywane przez co najmniej dwie osoby stanowiący załącznik Nr 3 do zarządzenia.

§ 2.

Pod pojęciem prac szczególnie niebezpiecznych rozumie się prace wymienione w rozdziale 6 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U z 2003 r., Nr 169, poz.1650 z późn. zm.) oraz prace określone jako szczególnie niebezpieczne w innych przepisach dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy lub w instrukcjach eksploatacji urządzeń i instalacji, a także inne prace o zwiększonym zagrożeniu lub wykonywane w utrudnionych warunkach, które pracodawca uznał jako szczególnie niebezpieczne.

§ 3.

1. Do wykonywania prac szczególnie niebezpiecznych zezwalam kierować tylko pracowników spełniających następujące wymagania:
 - 1) bez przeciwwskazań lekarskich do zatrudnienia przy tych pracach;
 - 2) pełnoletnich;
 - 3) dodatkowo przeszkolonych stanowiskowo w zakresie bezpieczeństwa przy tych pracach;
 - 4) posiadających dodatkowe uprawnienia wymagane przy niektórych rodzajach prac szczególnie niebezpiecznych (np. obsługa urządzeń elektrycznych i energetycznych, prace spawalnicze, obsługa środków transportu mechanicznego, prace na wysokościach itd.).
2. Osoby kierujące pracownikami, którzy wykonują prace szczególnie niebezpieczne oraz prace, które powinny być wykonywane przez co najmniej dwie osoby zobowiązuję do zapewnienia:
 - 1) bezpośredniego nadzoru nad tymi pracami wyznaczonych w tym celu osób;
 - 2) odpowiednich środków zabezpieczających;
 - 3) instruktażu pracowników obejmujący w szczególności:
 - a) imienny podział pracy,
 - b) kolejność wykonywania zadań,

c) wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy przy poszczególnych czynnościach.

§ 4.

Wykonanie zarządzenia powierzam Naczelnikom Wydziałów i Kierownikom Referatów Urzędu Miejskiego w Szydłowcu a także osobom nadzorującym wykonywanie przez pracowników prac szczególnie niebezpiecznych.

§ 5.

Zobowiązuję wszystkich pracowników Urzędu Miejskiego w Szydłowcu do przestrzegania przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu prac szczególnie niebezpiecznych.

§ 6.

W przypadku jednoczesnego wykonywania prac szczególnie niebezpiecznych przez pracowników zatrudnionych w różnych komórkach organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Szydłowcu, Burmistrz wyznacza koordynatora nadzorującego przebieg tych prac.

§ 7.

Nadzór nad wykonaniem zarządzenia powierzam inspektorowi ds. bhp i p.poż Urzędu Miejskiego w Szydłowcu.

§ 8.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Burmistrz Szydłowca

/-/

Artur Ludew

**Załącznik Nr 1
do zarządzenia Nr 125/18
Burmistrza Szydłowca
z dnia 25 czerwca 2018 r.**

**Wykaz prac szczególnie niebezpiecznych wykonywanych
w Urzędzie Miejskim w Szydłowcu**

Lp.	Rodzaj wykonywanej pracy	Zastosowanie na stanowisku pracy
1.	Prace prowadzone na powierzchni znajdującej się na wysokości co najmniej 1,0 metra nad poziomem powierzchni podłogi lub ziemi z użyciem drabin	Sprzątaczką Konserwator Robotnik gospodarczy
2.	Prace przy ręcznym dźwiganiu, podnoszeniu i przenoszeniu ciężarów	Sprzątaczką Konserwator Robotnik gospodarczy
3.	Prace porządkowe w narażeniu na niebezpieczne substancje czyszczące lub chemiczne	Sprzątaczką Konserwator Robotnik gospodarczy
4.	Prace montażowe, remontowe, konserwatorskie	Konserwator Robotnik gospodarczy
5.	Prace porządkowe, naprawcze, usuwania usterek i awarii, prace brukarskie, prowadzone w ruchu ulicznym – drogowym bez wstrzymania ruchu pojazdów	Robotnik gospodarczy
6.	Prace związane z zatrzymywaniem ruchu ulicznego – drogowego w trakcie przeprowadzania dzieci i młodzieży na przejściu dla pieszych	Robotnik gospodarczy
7.	Prace prowadzone z użyciem urządzeń elektrycznych, elektrotechnicznych, mechanicznych oraz spalinowych takich jak: elektryczna piła do drewna, szlifierka kątowna, wiertarka, pilarka tarczowa, piła spalinowa, kosa spalinowa, kosiarka spalinowa, kosiarka spalinowa samojezdna, myjka wysokociśnieniowa, spawarka elektryczna, itp.	Konserwator Robotnik gospodarczy
8.	Prace przy urządzeniach elektroenergetycznych znajdujących się całkowicie lub częściowo pod napięciem, z wyjątkiem prac polegających na wymianie w obwodach o napięciu 1kV bezpieczników, żarówek i świetlówek	Konserwator
9.	Prace w narażeniu na poparzenia podczas pracy	Konserwator

	w pobliżu gorących powierzchni	Robotnik gospodarczy Pomoc kuchenna
10.	Praca w trudnych warunkach atmosferycznych i nie zawsze bezpiecznym środowisku lub otoczeniu	Konserwator Robotnik gospodarczy Goniec
11.	Transport osób oraz przewóz materiałów lub przedmiotów	Kierowcy Osoby upoważnione odrębnymi zapisami

Wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu prac szczególnie niebezpiecznych

I. Prace na wysokości.

1. Pracą na wysokości w rozumieniu rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. (Dz.U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650) § 105 ust. 1, jest praca wykonywana na powierzchni znajdującej się na wysokości co najmniej 1,0 m nad poziomem podłogi lub ziemi.
2. Do pracy na wysokości nie zalicza się pracy na powierzchni, niezależnie od wysokości, na jakiej się znajduje, jeżeli powierzchnia ta:
 - a) osłonięta jest ze wszystkich stron do wysokości co najmniej 1,5 m pełnymi ścianami lub ścianami z oknami oszklonymi;
 - b) wyposażona jest w inne stałe konstrukcje lub urządzenia chroniące pracownika przed upadkiem z wysokości.
3. Na powierzchniach wzniesionych na wysokość powyżej 1,0 m nad poziomem podłogi lub ziemi, na których w związku z wykonywaną pracą mogą przebywać pracownicy, lub służących jako przejścia, powinny być zainstalowane balustrady składające się z poręczy ochronnych umieszczonych na wysokości co najmniej 1,1 m i krawężników o wysokości co najmniej 0,15 m. Pomiędzy poręczami i krawężnikiem powinna być umieszczona w połowie wysokości poprzeczka lub przestrzeń ta powinna być wypełniona w sposób uniemożliwiający wypadnięcie osób.
4. Jeżeli ze względu na rodzaj i warunki wykonywania prac na wysokości zastosowanie balustrad jest niemożliwe, należy stosować inne skuteczne środki ochrony pracowników przed upadkiem z wysokości, odpowiednie do warunków wykonywania pracy.
5. Prace na wysokości powinny być organizowane i wykonywane w sposób nie zmuszający pracownika do wychylania się poza poręcz balustrady lub obrys urządzenia, na którym stoi.
6. Przy pracach na: drabinach, kłamrach, rusztowaniach i innych podwyższeniach nie przeznaczonych na pobyt ludzi, na wysokości do 2 m nad poziomem podłogi lub ziemi niewymagających od pracownika wychylania się poza obrys urządzenia, na którym stoi, albo przyjmowania innej wymuszonej pozycji ciała grożącej upadkiem z wysokości, należy zapewnić, aby:
 - a) drabiny, kłamry, rusztowania, pomosty i inne urządzenia były stabilne i zabezpieczone przed nieprzewidywalną zmianą położenia oraz posiadały odpowiednią wytrzymałość na przewidywane obciążenie;
 - b) pomost roboczy spełniał następujące wymagania:
 - powierzchnia pomostu powinna być wystarczająca dla pracowników, narzędzi i niezbędnych materiałów,
 - podłoga powinna być pozioma i równa, trwale umocowana do elementów konstrukcyjnych pomostu,
 - w widocznym miejscu pomostu powinny być umieszczone czytelne informacje o wielkości dopuszczalnego obciążenia.

7. Przy pracach wykonywanych na rusztowaniach na wysokości powyżej 2 m od otaczającego poziomu podłogi lub terenu zewnętrznego oraz na podestach ruchomych wiszących należy w szczególności:
 - a) zapewnić bezpieczeństwo przy komunikacji pionowej i dojścia do stanowisk pracy;
 - b) zapewnić stabilność rusztowań i odpowiednią ich wytrzymałość na przewidywane obciążenia;
 - c) przed rozpoczęciem użytkowania rusztowania należy dokonać odbioru technicznego w trybie określonym w odrębnych przepisach.
8. Rusztowania i podesty powinny spełniać wymagania określone odpowiednio w odrębnych przepisach oraz w Polskich Normach,
9. Przy ustawianiu lub rozbiórce rusztowań oraz przy pracach na drabinach na wysokości powyżej 2 m nad poziomem terenu zewnętrznego lub podłogi należy w szczególności:
 - a) przed rozpoczęciem prac sprawdzić stan techniczny konstrukcji lub urządzeń, na których mają być wykonywane prace, w tym ich stabilność, wytrzymałość na przewidywane obciążenie oraz zabezpieczenie przed nieprzewidywalną zmianą położenia, a także stan techniczny stałych elementów konstrukcji lub urządzeń mających służyć do umocowania linek bezpieczeństwa;
 - b) zapewnić stosowanie przez pracowników, odpowiedniego rodzaju sprzętu chroniącego przed upadkiem z wysokości jak: szelki bezpieczeństwa z linką bezpieczeństwa przymocowaną do stałych elementów konstrukcji, szelki bezpieczeństwa z pasem biodrowym (do prac w podparciu - na słupach, masztach itp.);
 - c) zapewnić stosowanie przez pracowników hełmów ochronnych przeznaczonych do prac na wysokości.

II. Prace w zbiornikach, kanałach i wnętrzach urządzeń technicznych.

1. Przed wykonywaniem prac w kanale lub studziencie należy przewietrzyć dany odcinek kanału, pozostawiając otwarte włazy, oraz wyłączyć ten odcinek kanalizacyjny, a jeżeli to nie jest możliwe - maksymalnie ograniczyć spływ ścieków.
2. Bezpośrednio przed przystąpieniem pracowników do pracy, osoba kierująca pracownikami jest obowiązana poinformować ich o:
 - a) zakresie pracy, jaką mają wykonać;
 - b) rodzaju zagrożeń, jakie mogą wystąpić;
 - c) niezbędnych środkach ochrony zbiorowej i indywidualnej oraz o sposobie ich zastosowania;
 - d) sposobie sygnalizacji między pracującymi wewnątrz kanału a asekurującymi ich na zewnątrz kanału;
 - e) postępowaniu w razie wystąpienia zagrożenia.
3. Pracownik lub pracownicy wykonujący pracę wewnątrz kanału powinni być asekurovani co najmniej przez jedną osobę znajdującą się na zewnątrz. Osoba asekurująca powinna być w stałym kontakcie z pracownikami znajdującymi się wewnątrz kanału oraz mieć możliwość niezwłocznego powiadomienia innych osób mogących w razie potrzeby, niezwłocznie udzielić pomocy.
4. Pracownik wchodzący do wnętrza kanału (zbiornika) powinien być wyposażony w odpowiednie środki ochrony indywidualnej, a w szczególności:
 - szelki bezpieczeństwa z linką umocowaną do odpowiednio wytrzymałego elementu konstrukcji zewnętrznej,
 - hełm ochronny i odzież ochronną,
 - sprzęt izolujący ochronny układu oddechowego.

- a) wyposażenie w środki ochrony indywidualnej osoby asekurującej powinno być takie, jak wyposażenie pracowników wchodzących do wnętrza zbiornika.
- b) niestosowanie ochron układu oddechowego jest dopuszczalne wyłącznie w warunkach, gdy zawartość tlenu w powietrzu zbiornika wynosi co najmniej 18% oraz gdy w powietrzu tym nie występują substancje szkodliwe dla zdrowia w stężeniu przekraczającym najwyższe dopuszczalne stężenia czynników szkodliwych dla zdrowia. W środowisku pracy ani nie istnieje niebezpieczeństwo ich wystąpienia podczas przebywania pracownika w zbiorniku.
- c) decyzję o niestosowaniu przez pracowników ochron układu oddechowego w związku ze spełnieniem warunków, o których mowa, może podjąć jedynie osoba kierująca pracownikami.
- d) w czasie przebywania pracowników wewnątrz zbiornika wszystkie włązy powinny być otwarte, a jeżeli nie jest to wystarczające do utrzymania wymaganych parametrów powietrza w zbiorniku - należy w tym czasie stosować stały nadmuch powietrza.
- e) wewnątrz zbiornika powinno być oświetlone przy użyciu źródła światła elektrycznego o bezpiecznym napięciu.
- f) jeżeli istnieje możliwość powstania stężeń wybuchowych w zbiorniku, należy zastosować środki zapobiegające wybuchowi.

III. Roboty ziemne

1. W czasie wykonywania robót ziemnych miejsca niebezpieczne należy ogrodzić i umieścić napisy ostrzegawcze.
2. Prowadzenie robót ziemnych w pobliżu instalacji podzielanych, a także głębienie wykopów poszukiwawczych powinno odbywać się ręcznie.
3. W czasie wykonywania wykopów w miejscach dostępnych dla osób niezatrudnionych przy tych robotach należy wokół wykopów pozostawionych na czas zmroku i w nocy ustawić balustrady, o wysokości 1,1 m i w odległości nie mniejszej niż 1 m od krawędzi wykopu zaopatrzone w światło ostrzegawcze koloru pomarańczowego.
4. Niezależnie od ustawienia balustrad, w przypadkach uzasadnionych względami bezpieczeństwa wykop należy szczelnie przykryć, w sposób uniemożliwiający wpadnięcie do wykopu.
5. W przypadku przykrycia wykopu, zamiast balustrad, teren robót można oznaczyć za pomocą balustrad z lin lub taśm z tworzyw sztucznych umieszczonych wzdłuż wykopu na wysokości 1,1 m i w odległości 1 m od krawędzi wykopu.
6. Jeżeli teren, na którym są wykonywane roboty ziemne, nie może być ogrodzony, wykonawca robót powinien zapewnić stały jego dozór.
7. Wykopy o ścianach pionowych nieumocnionych, bez rozparcia lub podparcia, mogą być wykonywane tylko do głębokości 1 m w gruntach zwartych, w przypadku gdy teren przy wykopie nie jest obciążony w pasie o szerokości równej głębokości wykopu.
8. Wykopy bez umocnień, o głębokości większej niż 1 m, lecz nie większej od 2 m, można wykonywać, jeżeli pozwalają na to wyniki badań gruntu i dokumentacja geologiczno - inżynierska.
9. Zabezpieczenia ażurowe ścian wykopów można stosować tylko w gruntach zwartych. Stosowanie zabezpieczenia ażurowego ścian wykopów w okresie zimowym jest zabronione.
10. Niedopuszczalne jest używanie elementów obudowy wykopu niezgodnie z przeznaczeniem.
11. W czasie wykonywania wykopów ze skarpami o bezpiecznym nachyleniu, zgodnie z odrębnymi przepisami, należy:

- a) w pasie terenu przylegającego do górnej krawędzi skarpy, na szerokości równej trzykrotnej głębokości wykopu, wykonać spadki umożliwiające łatwy odpływ wód opadowych w kierunku od wykopu;
 - b) likwidować naruszenie struktury gruntu skarpy, usuwając naruszony grunt, z zachowaniem bezpiecznego nachylenia w każdym punkcie skarpy;
 - c) sprawdzać stan skarpy po deszczu, mrozie lub po dłuższej przerwie w pracy.
12. W czasie wykonywania koparką wykopów wąskoprzestrzennych należy wykonywać obudowę wyłącznie z zabezpieczonej części wykopu lub zastosować obudowę prefabrykowaną, zużyciem wcześniej przewidzianych urządzeń mechanicznych.
13. Jeżeli wykop osiągnie głębokość większą niż 1 m od poziomu terenu, należy wykonać zejście (wejście) do wykopu.
14. Odległość pomiędzy zejściami (wejściami) do wykopu nie powinna przekraczać 20 m.
15. Wchodzenie do wykopu i wychodzenie po rozporach oraz przemieszczanie osób urządzeniami służącymi do wydobywania urobku jest zabronione.
16. Każdorazowe rozpoczęcie robót w wykopie wymaga sprawdzenia stanu jego obudowy lub skarp.
17. Jeżeli roboty odbywają się w wykopie wąskoprzestrzennym jednocześnie z transportem urobku, wykop przykrywa się szczelnym i wytrzymałym zabezpieczeniem.
18. Pojemniki do transportu urobku powinny być załadowane poniżej ich górnej krawędzi.
19. Składowanie urobku, materiałów i wyrobów jest zabronione:
- a) w odległości mniejszej niż 0,6 m od krawędzi wykopu, jeżeli ściany wykopu są obudowane oraz jeżeli obciążenie urobku jest przewidziane w doborze obudowy.
 - b) w strefie klina naturalnego odłamu gruntu, jeżeli ściany wykopu nie są obudowane.
20. Ruch środków transportowych obok wykopów powinien odbywać się poza granicą klina naturalnego odlania gruntu.
21. W czasie zasypywania obudowanych wykopów zabezpieczenie należy demontować od dna wykopu i stopniowo usuwać je, w miarę zasypywania wykopu.
22. Zabezpieczenie można usuwać jednoetapowo z wykopów wykonanych:
- a) w gruntach spoistych - na głębokości nie większej niż 0,5 m;
 - b) w pozostałych gruntach - na głębokości nie większej niż 0,3 m.
23. Podgrzewanie, rozmrażanie lub zamrażanie gruntu powinno być prowadzone zgodnie z dokumentacją projektową oraz instrukcją bezpieczeństwa, opracowaną przez wykonawcę.
24. Teren, na którym odbywa się podgrzewanie, rozmrażanie lub zamrażanie gruntu powinien być przez cały czas procesu ogrodzony i oznakowany tablicami ostrzegawczymi, oświetlony o zmroku i w porze nocnej oraz fachowo nadzorowany.
25. Zakładanie obudowy lub montaż rur w uprzednio wykonanym wykopie o ścianach pionowych i na głębokości poniżej 1 m wymaga tymczasowego zabezpieczenia osób klatkami osłonowymi lub obudową prefabrykowaną.
26. W czasie wykonywania robót ziemnych nie należy dopuszczać do tworzenia się nawisów gruntu.
27. Koparka w czasie pracy powinna być ustawiona w odległości od wykopu co najmniej 0,6 m poza granicą klina naturalnego odlania gruntu.
28. Przy wykonywaniu robót ziemnych sprzętem zmechanizowanym należy wyznaczyć w terenie strefę niebezpieczną i odpowiednio ją oznakować.
29. Przebywanie osób pomiędzy ścianą wykopu a koparką, nawet w czasie postoju jest zabronione.

1. Prace przy urządzeniach i instalacjach energetycznych.

1. Prace przy urządzeniach i instalacjach energetycznych należą do szczególnie niebezpiecznych.
2. Proces uzyskiwania pozwolenia na prace szczególnie niebezpieczne oraz rodzaje prac wymagających takiego pozwolenia opisują szczegółowe procedury.
3. Prace na czynnych urządzeniach i instalacjach energetycznych mogą być wykonywane na polecenie pisemne, ustne lub bez polecenia.
4. Polecenia na pracę przy urządzeniach i instalacjach nie wymagają:
 - czynności związane z ratowaniem zdrowia i życia ludzkiego,
 - zabezpieczenia urządzeń i instalacji przed zniszczeniem,
 - prace eksploatacyjne określone w instrukcjach, wykonywane przez uprawnione i upoważnione osoby.
5. Prace związane z podłączaniem, sprawdzaniem, konserwacją i naprawą instalacji i urządzeń energetycznych mogą być wykonywane wyłącznie przez osoby posiadające odpowiednie uprawnienia, potwierdzone świadectwem kwalifikacyjnym.
6. Uprawnienia takie mają określony okres ważności. Nabywa się je w drodze szkoleń specjalistycznych zakończonych egzaminem.
7. Sposób użytkowania, konserwacji, przeglądów i napraw urządzeń energetycznych jest zawarty w instrukcjach ich obsługi.
8. Prace wykonywane w pobliżu nieosłoniętych urządzeń elektroenergetycznych lub ich części znajdujących się pod napięciem zaliczamy do prac wykonywanych przy urządzeniach i instalacjach energetycznych w warunkach szczególnego zagrożenia zdrowia lub życia ludzkiego.
9. Umiejscawianie stanowisk pracy bezpośrednio pod napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi lub w odległościach mniejszych niż określają to przepisy szczegółowe jest zabronione.
10. Urządzenia i maszyny budowlane pracujące w pobliżu napowietrznych linii elektroenergetycznych należy wyposażać w sygnalizatory napięcia.
11. Przewody elektryczne należy skutecznie zabezpieczać przed uszkodzeniami mechanicznymi.
12. Wszystkie urządzenia elektryczne i instalacje podlegają stałej kontroli przez osoby posiadające wymagane uprawnienia.
13. Wszystkie prace energetyczne, w tym głównie elektroenergetyczne, należy planować, przygotowywać i prowadzić w sposób gwarantujący ich bezpieczne wykonanie.
14. Przed rozpoczęciem prac przy urządzeniach i instalacjach energetycznych należy każdorazowo zapoznać pracowników z: ryzykiem zawodowym i zagrożeniami występującymi na danym stanowisku oraz przyjętymi środkami likwidującymi lub ograniczającymi to ryzyko i zagrożenia

2. Roboty budowlane, rozbiórkowe, remontowe i montażowe.

1. Roboty budowlane, rozbiórkowe, remontowe i montażowe prowadzone w miejscach przebywania pracowników zatrudnionych przy innych pracach lub działania maszyn i innych urządzeń technicznych powinny być organizowane w sposób nienarażający pracowników na niebezpieczeństwa i uciążliwości wynikające z prowadzenia robót, z jednoczesnym zastosowaniem szczególnych środków bezpieczeństwa.
2. Przed rozpoczęciem robót osoba kierująca nimi, ustala w podpisanym protokole szczegółowe warunki bezpieczeństwa i higieny pracy, z podziałem obowiązków w tym zakresie.

3. O prowadzonych robotach oraz o niezbędnych środkach bezpieczeństwa, jakie należy stosować w czasie trwania prac osoba nadzorująca ma obowiązek poinformować pracowników przebywających lub mogących przebywać na terenie prowadzenia robót albo w jego sąsiedztwie.
4. Teren prowadzenia robót, o których mowa wyżej należy wydzielić i wyraźnie oznakować. W miejscach niebezpiecznych umieścić znaki informujące o rodzaju zagrożenia oraz stosować inne środki zabezpieczające przed skutkami zagrożeń (siatki, bariery itp.).
5. Warunki przygotowania i prowadzenia robót budowlanych:
Zagospodarowanie terenu budowy /Dz. U. Nr 47, poz. 401 z 6 lutego 2003 r. w sprawie bhp podczas robót budowlanych/

Zagospodarowanie terenu budowy wykonuje się przed rozpoczęciem robót budowlanych, co najmniej w zakresie:

- ogrodzenia terenu i wyznaczenia stref niebezpiecznych;
- wykonania dróg, wyjść i przejść dla pieszych;
- doprowadzenia energii elektrycznej oraz wody, zwanych dalej „mediami”, oraz odprowadzania lub utylizacji ścieków;
- urządzenia pomieszczeń higieniczno-sanitarnych i socjalnych;
- zapewnienia oświetlenia naturalnego i sztucznego;
- zapewnienia właściwej wentylacji;
- zapewnienia łączności telefonicznej;
- urządzenia składowisk materiałów i wyrobów.

Ogrodzenie terenu i wyznaczenie stref niebezpiecznych

- Teren budowy lub robót należy ogrodzić albo w inny sposób uniemożliwić wejście osobom nieupoważnionym.
- Jeżeli ogrodzenie terenu budowy lub robót nie jest możliwe, należy oznakować granice terenu za pomocą tablic ostrzegawczych, a w razie potrzeby zapewnić stały nadzór.
- Ogrodzenie terenu budowy wykonuje się w taki sposób, aby nie stwarzało zagrożenia dla ludzi. Wysokość ogrodzenia powinna wynosić co najmniej 1,5 m.

Strefa niebezpieczna - miejsce na terenie budowy, w którym występują zagrożenia dla życia lub zdrowia ludzi.

1. Strefę niebezpieczną ogradza się i oznakowuje w sposób uniemożliwiający dostęp osobom postronnym.
2. Przejścia, przejazdy i stanowiska pracy w strefie niebezpiecznej zabezpiecza się daszkami ochronnymi.
3. Strefę niebezpieczną, w której istnieje zagrożenie spadania z wysokości przedmiotów, ogradza się balustradami, o wysokości 1,1 m.
4. Strefa niebezpieczna, w swym najmniejszym wymiarze liniowym liczonym od płaszczyzny obiektu budowlanego, nie może wynosić mniej niż 1/10 wysokości, z której mogą spadać przedmioty, lecz nie mniej niż 6 m.
5. W zwartej zabudowie miejskiej strefa niebezpieczna, może być zmniejszona pod warunkiem zastosowania innych rozwiązań technicznych lub organizacyjnych, zabezpieczających przed spadaniem przedmiotów.
6. Daszki ochronne powinny znajdować się na wysokości nie mniejszej niż 2,4 m nad terenem w najniższym miejscu i być nachylone pod kątem 45° w kierunku źródła zagrożenia. Pokrycie daszków powinno być szczelne i odporne na przebicie przez spadające przedmioty.

7. W miejscach przejść i przejazdów szerokość daszka ochronnego wynosi co najmniej 0,5 m więcej z każdej strony niż szerokość przejścia lub przejazdu.
8. Używanie daszków ochronnych jako rusztowań lub miejsc składowania narzędzi, sprzętu, materiałów jest zabronione.

Wykonanie dróg, wyjść i przejść dla pieszych

1. Drogi komunikacyjne dla wózków i taczek, usytuowane nad poziomem terenu powyżej 1 m, zabezpiecza się balustradą.
2. Balustrada składa się z deski krawężnikowej o wysokości 0,15 m i poręczy ochronnej umieszczonej na wysokości 1,1 m. Wolną przestrzeń pomiędzy deską krawężnikową a poręczą wypełnia się w sposób zabezpieczający pracowników przed upadkiem z wysokości.
3. Dla pojazdów używanych w trakcie wykonywania robót budowlanych wyznacza się miejsca postojowe na terenie budowy.
4. Szerokość drogi przeznaczonej dla ruchu pieszego jednokierunkowego powinna wynosić co najmniej 0,75 m, a dwukierunkowego - 1,2 m.
5. Pochylnie, po których dokonuje się ręcznego przenoszenia ciężarów, nie powinny mieć spadków większych niż 10%.
6. Drogi komunikacyjne dla wózków i taczek nie mogą być nachylone więcej niż:
 - dla wózków szynowych - 4%;
 - dla wózków bezszynowych - 5%;
 - dla taczek - 10%.
7. Przejścia o nachyleniu większym niż 15% zaopatruje się w listwy umocowane poprzecznie, w odstępach nie mniejszych niż 0,4 m lub w schody o szerokości nie mniejszej niż 0,75 m, co najmniej z jednostronnym zabezpieczeniem (np. obarierowanie o wysokości 1,1 m).
8. Przejścia i strefy niebezpieczne oświetla się i oznakowuje znakami ostrzegawczymi lub znakami zakazu.
9. Wyjścia z magazynów oraz przejścia pomiędzy budynkami wychodzące na drogi zabezpiecza się poręczami ochronnymi umieszczonymi na wysokości 1,1 m lub w inny sposób, w szczególności labiryntami.
10. Przed skrzyżowaniem dróg z napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi, w odległości nie mniejszej niż 15 m, ustawia się oznakowane bramki, oświetlone w warunkach ograniczonej widoczności, wyznaczające dopuszczalne gabaryty przejeżdżających pojazdów.

Urządzanie składowisk materiałów i wyrobów

1. Na terenie budowy wyznacza się, utwardza i odwadnia miejsca do składowania materiałów i wyrobów.
2. Doły na wapno gaszone powinny mieć umocnione ściany i być zabezpieczone balustradami ochronnymi umieszczonymi w odległości nie mniejszej niż 1 m od krawędzi dołu.
3. W przypadku przechowywania w magazynach substancji i preparatów niebezpiecznych należy informację o tym zamieścić na tablicach ostrzegawczych, umieszczonych w widocznych miejscach. Towary te na terenie budowy przechowuje się i użytkuje zgodnie z instrukcjami producenta.
4. Substancje i preparaty niebezpieczne przechowuje się i przemieszcza na terenie budowy w opakowaniach producenta.

5. W pomieszczeniach magazynowych umieszcza się tablice określające dopuszczalne obciążenie regałów magazynowych, a także dopuszczalne obciążenie powierzchni stropu.
6. Składowiska materiałów, wyrobów i urządzeń technicznych wykonuje się w sposób wykluczający możliwość wywrócenia, zsunęcia, rozsunięcia się lub spadnięcia składowanych wyrobów i urządzeń.
7. Materiały składa się w miejscu wyrównanym do poziomu.
8. Materiały drobnicowe układa się w stosy o wysokości nie większej niż 2 m, dostosowane do rodzaju i wytrzymałości tych materiałów.
9. Stosy materiałów workowanych układa się w warstwach krzyżowo do wysokości nieprzekraczającej 10 warstw.
10. Przy składowaniu materiałów odległość stosów nie powinna być mniejsza niż:
 - 0,75 m - od ogrodzenia lub zabudowań;
 - 5 m - od stałego stanowiska pracy.
11. Opieranie składowanych materiałów lub wyrobów o płoty, słupy napowietrznych linii elektroenergetycznych, konstrukcje wsporcze sieci trakcyjnej lub ściany obiektu budowlanego, jest zabronione.
12. Wchodzenie i schodzenie ze stosu utworzonego ze składowanych materiałów lub wyrobów jest dopuszczalne wyłącznie przy użyciu drabiny lub schodni.
13. Podczas mechanicznego załadunku lub rozładunku materiałów lub wyrobów, przemieszczanie ich nad ludźmi lub kabiną, w której znajduje się kierowca, jest zabronione. Na czas wykonywania tych czynności kierowca jest obowiązany opuścić kabinę.

Roboty murarskie i tynkarskie

1. Roboty murarskie i tynkarskie na wysokości powyżej 1 m należy wykonywać z pomostów rusztowań.
2. Pomost rusztowania do robót murarskich powinien znajdować się poniżej wznoszonego muru, na poziomie co najmniej 0,5 m od jego górnej krawędzi.
3. Wykonywanie robót murarskich i tynkarskich z drabin przystawnych jest zabronione.
4. Chodzenie po świeżo wykonanych murach, przesklepieniach, płytach, stropach, przykryciach otworów i niestabilnych deskowaniach oraz wychylanie się poza krawędzie konstrukcji bez dodatkowego zabezpieczenia i opieranie się o balustrady jest zabronione.
5. Wykonywanie robót murarskich i tynkarskich w wykopach jest dozwolone wyłącznie po uprzednim zabezpieczeniu ścian wykopów.
6. Jeżeli stanowisko pracy do wykonania ściany znajduje się pomiędzy skarpią wykopu a wznoszoną ścianą, szerokość stanowiska pracy powinna wynosić co najmniej 0,7 m.

Roboty spawalnicze

1. Stałe stanowiska spawalnicze, zlokalizowane na otwartej przestrzeni, powinny być zabezpieczone przed działaniem czynników atmosferycznych.
2. W czasie spawania gazowego należy używać wyłącznie butli posiadających ważną cechę organu dozoru technicznego.
3. Przemieszczanie butli o pojemności wodnej powyżej 10 dm³ powinno odbywać się zgodnie z przepisami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach spawalniczych.

4. W czasie korzystania z gazu z butli powinny być one ustawione w pozycji pionowej lub pod kątem nie mniejszym niż 45° od poziomu.
5. Odległość płomienia palnika od butli nie powinna być mniejsza niż 1 m.
6. Przewody do tlenu i acetylenu powinny wyróżniać się wymaganą kolorystyką, a ich długość powinna wynosić co najmniej 5 m.
7. Nie stosuje się przewodów używanych uprzednio do innych gazów.
8. Zamocowanie przewodów na nasadkach reduktorów, bezpieczników wodnych, palników i łączników wykonuje się wyłącznie za pomocą płaskich zacisków.
9. Przewody należy chronić przed uszkodzeniami mechanicznymi.
10. Miejsca uszkodzone w przewodach powinny być wycięte. Łączenia przewodów należy wykonać za pomocą specjalnych łączników metalowych, o przekroju wewnętrznym odpowiadającym prześwitowi łączonego przewodu.
11. Stosowanie do tlenu i acetylenu przewodów igielitowych, z tworzyw sztucznych lub o podobnych właściwościach jest zabronione.
12. W przypadku zamarznięcia zaworu butli gazowej, wytwornicy lub bezpiecznika wodnego, odmrażanie powinno być dokonywane za pomocą gorącej wody lub pary wodnej. Odmrażanie za pomocą płomienia jest zabronione.
13. Sprzęt do spawania elektrycznego powinien spełniać wymagania określone w przepisach dotyczących systemu oceny zgodności oraz być użytkowany zgodnie z dokumentacją techniczno - ruchową.
14. Spawacz, przed rozpoczęciem spawania elektrycznego, jest obowiązany sprawdzić prawidłowość połączeń przewodów i przyłączenia końcówki przewodu roboczego do uchwytu.
15. Do zasilania uchwytu elektrody i do masy należy stosować wyłącznie przewody oponowe - spawalnicze, o właściwie dobranym przekroju.
16. Każdy spawany przedmiot powinien być uziemiony.
17. Stałe stanowisko spawacza powinno być wyposażone w miejscową wentylację wyciągową.
18. Stanowisko spawacza powinno być wydzielone w sposób zabezpieczający inne osoby przed szkodliwym działaniem światła na wzrok.
19. W czasie opadów atmosferycznych spawanie lub cięcie metali jest dozwolone wyłącznie po osłonięciu stanowiska pracy.
20. Spawanie zbiorników lub naczyń, w których były przechowywane ciecze lub gazy łatwo zapalne bądź trujące, jest dozwolone wyłącznie po uprzednim ich oczyszczeniu z resztek gazów, cieczy i ich par oraz po starannym wymyciu lub napełnieniu wodą albo gazem obojętnym.
21. Roboty spawalnicze w zbiornikach lub kotłach mogą być wykonywane wyłącznie przy asekuracji osób znajdujących się na zewnątrz, z zachowaniem wzajemnej łączności oraz z możliwością udzielenia natychmiastowej pomocy.
22. Osoby znajdujące się wewnątrz zbiornika powinny być wyposażone w szelki bezpieczeństwa, do których należy przymocować linkę bezpieczeństwa trzymaną przez osobę ubezpieczającą znajdującą się na zewnątrz zbiornika.
23. Osoby znajdujące się wewnątrz zbiornika powinny mieć zapewniony dopływ świeżego powietrza oraz oświetlenie elektryczne o bezpiecznym napięciu.

Roboty dekarskie i izolacyjne

1. Na dachach, których wytrzymałość nie zapewnia bezpiecznego przebywania na nich osób, należy wykonać stałe lub przenośne mostki i kładki zabezpieczające.
2. Kotły do podgrzewania masy bitumicznej powinny być zaopatrzone w pokrywy i szczelnie zamknięte.

3. Kotły i zbiorniki do podgrzewania i transportu ręcznego mas bitumicznych powinny być wypełnione nie więcej niż do 3/4 ich wysokości.
4. Przewóz mas bitumicznych odbywa się w szczelnie zamkniętych zbiornikach.
5. Podgrzewanie masy bitumicznej powinno odbywać się w kotłach do tego przystosowanych, zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach przeciwpożarowych.
6. Podgrzewanie masy bitumicznej w beczkach i pojemnikach służących do jej przechowywania i transportu jest zabronione.
7. Mieszanie asfaltu z benzyną powinno odbywać się w odległości nie mniejszej niż 50 m od źródła otwartego ognia i przy użyciu wyłącznie drewnianych mieszadeł.
8. Wylanie podgrzanego asfaltu do benzyny powinno odbywać się przy stałym mieszanii.
9. Wlewanie benzyny do asfaltu a także używanie do rozcieńczenia asfaltu benzyny jest zabronione.
10. W czasie wykonywania robót izolacyjnych wewnątrz zbiorników i w pomieszczeniach zamkniętych stosowanie rozpuszczalników i materiałów szkodliwych, łatwo zapalnych lub wybuchowych jest dopuszczalne pod warunkiem zapewnienia odpowiednio:
 - intensywnej wymiany powietrza;
 - zastosowania środków ochrony indywidualnej i po udzieleniu zatrudnionym osobom odpowiedniego instruktażu stanowiskowego przez wykonawcę lub osobę upoważnioną oraz
 - odpowiedniej asekuracji z zewnątrz.
11. Rozpuszczalniki i materiały, o których mowa powinny być przygotowane na zewnątrz i dostarczane do zbiorników i pomieszczeń zamkniętych gotowe do użycia.

Roboty rozbiórkowe

1. Roboty rozbiórkowe powinny być wykonywane na podstawie dokumentacji projektowej.
2. Teren, na którym prowadzone są roboty rozbiórkowe obiektu budowlanego, należy ogrodzić i oznakować tablicami ostrzegawczymi.
3. Przed rozpoczęciem robót rozbiórkowych należy obiekt odłączyć od sieci gazowej, ciepłej, elektroenergetycznej, teletechnicznej, wodociągowej i kanalizacyjnej.
4. Prowadzenie robót rozbiórkowych, jeżeli zachodzi możliwość przewrócenia części konstrukcji obiektu przez wiatr, jest zabronione.
5. Roboty należy wstrzymać w przypadku, gdy prędkość wiatru przekracza 10 m/s.
6. W czasie prowadzenia robót rozbiórkowych przebywanie ludzi na niżej położonych kondygnacjach jest zabronione.
7. Do usuwania gruzu w czasie robót rozbiórkowych należy stosować zsuwnice pochyle lub rynny zsypowe.
8. Rynny zsypowe powinny mieć zabezpieczenie przed wypadaniem gruzu.
9. Przewracanie ścian lub innych części obiektu przez podkopywanie i podcinanie jest zabronione.
10. W czasie wykonywania robót rozbiórkowych sposobami zmechanizowanymi wszystkie osoby i maszyny powinny znajdować się poza strefą niebezpieczną.

11. W czasie wykonywania robót rozbiórkowych sposobem przewracania długość umocowanych lin powinna być trzykrotnie większa od wysokości obiektu, a ich umocowanie powinno być niezawodne.

**Wykaz rodzajów prac, które powinny być wykonywane
przez co najmniej dwie osoby**

1. Prace wykonywane wewnątrz zbiorników, kotłów, w kanałach i wnętrzach urządzeń technicznych.
2. Prace wykonywane przy urządzeniach i instalacjach energetycznych.
3. Prace eksploatacyjne na komorach technologicznych na obiekcie oczyszczalni ścieków.
4. Wszystkie prace awaryjne i eksploatacyjne na przepompowniach ścieków i studzienkach kanalizacyjnych.
5. Czynności związane z przygotowaniem roztworu podchlorynu sodu w stacjach uzdatniania wody.
6. Prace wykonywane na wysokościach powyżej 2 m w przypadkach, w których wymagane jest zastosowanie środków ochrony indywidualnej przed upadkiem z wysokości.
7. Prace w wykopach i wyrobiskach o głębokości większej od 2 m.
8. Prace związane z odmulaniem i pogłębianiem cieków i zbiorników wodnych.
9. Prace przy oznakowywaniu i remoncie dróg na odcinkach nie zamkniętych dla ruchu.